Ч. 289. Субота 30 грудня 1895 (11 січня 1896). Рік V.

Виходить у Львовї що дня (крім недїль і гр. кат. сьвят) о 5-ій годинї по полуднї.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостcтвах на провінциї:
на цїлий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цїлий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Сойм краєвий.

(5. засїданє з дня 9 сїчня 1896).

Вчерашнє засїданє соймове було головно тим цїкаве, що комісар правительственний відповідав аж на пять інтерпеляций поставлених на попередних засїданях. По переданю кількох справоздань Видїлу краєвого в першім читаню поодиноким комісиям слїдували відповіди правительственного комісаря радника Двору ґр. Лося:

Інтерпеляция пос. Бернадзїковского.

Пос. Бернадзїковский і тов. поставили на засїданю Сойму з дня 3 сїчня с. р. інтерпеляцию, в котрій питають: Чи відомо ц. к. Правительству, що староста Ґубатта в Горлицях взиває урядово виборцїв підписаних на протестї против вибору пос. Адама Скшиньского і вимагає від них підпису, що возьмуть протест назад; евентуально, чим ц. к. Правительство пояснить то поступованє і що зарядить, щоби доходженям і справдженям фактів містячих ся в протестї забезпечити безусловну безсторонність і предметовість?

На то маю честь відповісти, що староста в Горлицях, скоро лиш одержав вість о сїй інтерпеляциї і довідав ся о телєґрамах того-ж самого змісту, уміщених в часописях Nowa Reforma і Kurjer Lwowski, зараз дня 4 сїчня с.р. зложив ц. к. Президиї Намістництва реляцию, в котрій донїс, що завізвав декотрих виборцїв підписаних на протестї, що однакож не підписали протесту власноручно, щоби провірити, чи підписи уміщені з їх відомостию і волею. Рівночасно предложив староста 11 протоколів переслуханя, з котрих виходить, що 9 виборцїв заявило, що протесту анї самі не підписали, анї нїкого до підписаня не уповажнили, а також що не мали і не мають наміру і причини вносити протест; два знову виборцї сказали, що підписали протест в наслїдок намови, але не знають єго змісту і що також немають причини жалувати ся. При тім зазначив староста в реляциї з ваґою, що з кождим з тих виборцїв розмавляв в присутности одного з урядників і не вимагав від нїкого відкликаня протесту.

В виду того, о вимаганю підписів на відкликанє протесту — як то сказано в інтерпеляциї — нема бесїди. З другої же сторони не можу поминути заміту, що єсть річию рівнодушною, чи протест підписало кількадесять, або менше виборцїв, бо закиди, які в нїм містять ся, мусять бути і будуть як найдокладнїйше розслїджені без взгляду на число протестуючих — а що розслїди будуть вести ся безсторонно і предметово, о тім вис. Палата буде мати нагоду перекопати ся, коли вислїдок розслїдів буде їй предложений.

Інтерпеляция пос. Дати.

На інтерпеляцию пос. Дати, коли буде переведена ухвала Сойму з 1890 р., щоби в справах карних після закона о недугах худоби не рішали суди окружні лиш суди повітові, відповів комісар правительственний, що дотична ухвала соймова була предложена в своїм часї ц. к. Мінїстерству справедливости, котре заявило, що в виду справозданя соймової комісиї правничої, котра предкладала, щоби над сею справою перейти до порядку дневного, Мінїстерство не може припоручати дальшої зміни законів тепер обовязуючих. З тим поглядом Мінїстерства справедливости згодили ся також Мінїстерства справ внутрішних, рільництва і торговлї, а Президия Намістництва повідомила о сїм рішеню Видїл краєвий дня 6 сїчня 1894 р. Від того часу не порушувано сеї справи в Соймі.

Інтерпеляция пос. Важехи.

Пос. Важеха і товариші питали, коли буде вдоволено ухвалї Сойму з сїчня 1895 р., котрою завізвано правительство, щоби в кождій громадї в полосї пограничній, о скілько предложить відповідного кандидата, був установлений підревізор, котрого обовязком було би вести дуплїкати книги катастральної для худоби і видавати в місци паспорти. — Комісар правительственний відповів на то, що Намістництво завізвало всї староства граничні, щоби они здали справу, чи інституция ревізорів в теперішнім своїм устрою відповідає цїли і чи забезпеченє краю від занесеня книгосуша далось би осягнути якимсь иншим, лекшим способом. Староства надіслали свої справозданя, їх передано краєвій Радї санітарній для предложеня своїх внесень, а відтак цїла справа буде предложена мінїстерству. Переважна часть староств заявила ся за признанєм жаданих улекшень з тім напрямі, щоби збільшено число округів ревізийних і щоби ревізори доїзджали до кождої громади бодай що 10 днїв.

Інтерпеляция пос. Крамарчика.

На інтерпеляцию пос. Крамарчика в справі установленя уряду податкового в Кентах пов. Бяльского відповів комісар правительственний, що ц. к. краєва Дирекция скарбу дає першеньство таким місцевостям, в котрих віддаленє поодиноких громад від уряду податкового, число

16)

Дещо з технїки.

VI.

Лямпи в панчохах або жарове сьвітло Авера. — Плєтїнка жарова і єї фабрикация. — Сьвітло нафтове. — Звідки взялась нафта? — Камінний кніт до лямп нафтових і нафтові лямпи без кнота. — Сьвітло спіритусове. — Сьвітло будучности: карбід і єго фабрикация; досьвіди Теслї з електрикою.

(Конец).

Слово „вуголь“ пригадує зараз кождому тоту на око неужиточну річ, яка лишає ся по спаленю дерева — розуміє ся на наших сїльских припічках, де й само дерево не може добре горіти. В добрій печи згорить і вуголь а з него лишить ся остаточно лиш попіл. Отже той вуголь, котрого ми майже не можемо подумати собі инакшим як лиш чорним єсть одним із найважнїйших творів в природї. Де не подивимо ся всюди єсть вуголь. Все, що жиє, чи то чоловік, чи звіря, чи ростина має в собі вуголь. Але той вуголь то справдїшний чарівник, котрий що раз то инакше зміняє свій вид: раз влїзе він в ростину і зробить з неї дерево або бодай деревисте волокно, то знов влїзе в чоловіка і зробить в нїм єго тїло; иншим разом перекине ся в найдорожший і найтвердший на сьвітї камінь — в дїямант і тогди зовсїм не єсть вже чорний але чистенький як найчистїйша вода; то знов робить ся з него сірий, мазкий камінь, котрий люди ріжуть на кусні, вправляють в дерево, називають олївцем і пишуть ним — то камінь званий ґрафітом. Той чародій вуголь сидить в цукрі і єсть солодкий, лїзе в горівку і завертає людем голову; сидить в лою, олїях і нафті, а коли они горять то він сьвітить — словом де не поглянемо всюди вуголь. Що то таке той вуголь і яким способом він так дуже зміняє свій вид, того не могли люди ще й доси вислїдити; звідки він взяв ся на земли і яким способом зробив ся, того нїхто не знає. Длятого то й названо єго первотвором, т. є. таким творивом, котре взялось звідкись з самого початку сьвіта і єсть на нїм доси, а нїхто не може знати звідки оно взяло ся. Таких первотворив єсть ще кількадесять инших і всї они цїкаві, але вуголь між ними бодай чи не найцїкавійший для нас а вже певно, що один із найважнїйших. А дивна ще й та річ, що той вуголь бере собі дуже часто за товариша друге творива зване воднем, з котрого складаєсь вода. Вуголь сполучений з воднем дає вже зложені творива, звані вуглеводнями, до котрих належать н. пр. мучица (крохмаль), цукор і т. п.

Можна собі подумати, яка би то була велика вигода, коли-б так без великого труду і коштів можна просто з вугля і водня зробити цукор. Се вже по части й удало ся: бодай знаємо вже, що з вугля і водня можна дїйстно зробити цукор. Ба, з вугля можна робити вже не лиш множество всїляких творив, котрі мають в технїцї і взагалї в практичнім житю велике значінє, але навіть і спіритус! Найновійшим же винаходом єсть то, що з вугля сполученого з вапном можна при помочи сили електричної зробити такий камінь, котрий в дуже простий і легкий спосіб може давати нам материял до сьвіченя. Камінь той називають „вапняним вугляком“ (Calcium-Carbid) або чужим словом і коротко „карбідом“. Коли готовий карбід полити водою, то з него робить ся зараз ґаз, котрий запалений сьвітить так ясним сьвітлом як сонце.

Отсе сьвітло з карбіду єсть першим сьвітлом будучности, котре готове дїйстно зробити великий переворот в дотеперішних способах осьвітлювания. Не треба нїяких машин, нїяких ґазометрів і проводів рурових, не треба баньок як на нафту і нема потреби боятись ся вибуху як при лямпах нафтових. Досить лиш купити карбідового порошку, всипати до лямпи, котра так зроблена, що в одній части єї резервоару знаходить ся порошок карбідовий, а в другій вода, котра поволи вкапує на порошок, гасить єго як вапно і робить ґаз, котрий запалений сьвітить доти, доки стає порошку. Ба, яке то сьвітло дає той карбід! Звичайна поломінь ґазова, що виходить з проводової рури, дає тіль-

оподаткованої людности, висота приписаних податків, розвій товговлї і промислу вимагають передовсїм утворення уряду податкового. В бяльскім повітї, до котрого належать суди повітові Бяла, Осьвіцім і Кенти, установлено новий уряд податковий в 1888 р. в Осьвіцімі. В Кентах для 19 громад і 7389 податників не утворено окремого уряду податкового, бо дано з повисших причин місцевостям в инших повітах. Але й в Кентах буде установлений уряд податковий, коли там знайде ся льокаль відповідаючий всїм вимогам і під приступними услівями.

Інтерпеляция пос. Вахнянина.

На засїданю вис. Сойму дня 3 с. м. поставили посли Вахнянин і товариші інтерпеляцию до комісаря правительственного, з причини невідповідного поступованя орґанів міскої полїциї в Тернополи з селянами, еміґруючими до Бразилїї в днях 10 і 22 грудня м. р. і питають:

1) Чи звістні ц. к. Правительству ті надужитя місцевої полїциї, під оком ц. к. староства в Тернополи? — 2) Чи Правительство потягнуло або думає потягнути виноватих до строгої одвічальности? — 3) Що думає Правительство розпорядити на будучність, щоби подібні надужитя не повтаряли ся?

На ту інтерпеляцию маю честь відповісти, що слїдує:

Ц. к. Намістництво одержавши з часописи „Дїло“ вість, о нїби то брутальнім і нелюдскім поступованю орґанів міскої полїциї в Тернополи з селянами еміґруючими до Бразилїї, зарядило всесїчне розслїдженє сих фактів; а щоби охоронити п. старосту в Тернополи від закиду партийного доходженя, делеґувало в тій цїли урядника свого до Тернополя. На підставі доходжень, котрі той урядник перевів на місци, переслухуючи 12 осіб, що з уряду або случайно були присутними підчас подій обговорених в інтерпеляциї, а помежи ними також особи, що не стоять в нїяких зносинах з маґістратом Тернопільским анї его орґанами, отже безсторонні, ц. к. Намістництво набрало переконаня, що зміст дописи в числах 275 і 280 „Дїла“, на котрі п. інтерпелянти опирають ся, єсть як в цїлости так і подрібно зовсїм з правдою незгідний.

Не переслухано, що правда, сьвідків покликаних в інтерпеляциї жінок, над котрими після „Дїла“ мали збиткувати ся міскі полїцияни, бо особи ті як провірено, виїхали до Бразилїї, але на підставі инших, віродостойних осіб сконстатовано безсумнївно, що поступованє орґанів місцевої полїциї в Тернополи супротив еміґрантів було взірцево лагідне і терпеливе та заслужило тим більше на признанє, що як-раз еміґранти виступали супротив тих орґанів визиваючо не обмежаючись до пасивного опору. Що при замиканю еміґрантів, котрі вломили ся з міского арешту і при видаленю кількайцяти жінок, котрі впали до будинку староства та сповнюючи дїтий битем і щипанем до плачу, самі клали ся на помости або на сходах, треба було ужити сили, то річ зовсїм природна, але не єсть правдою, що при тім поступовано не по людски, або навіть когось бито або скалїчено. Именно не єсть згідне з правдою, мов би то замкненим в міскім арешті держано через 28 годин без хлїба і води, бо еміґранти могли нїстя волї маючи власні фонди купувати харч а води мали подостатком, дїтем же самі полїцияни давали власного хлїба.

Не єсть також оправданим твердженє, мов би то полїцияни при замиканю еміґрантів до арешту волїкали когось до келї, штуркали, били або видирали матерям дїти; за то єсть правдою, що опираючих ся ведено до арешту взявши їх попід руки, і що женщини, не арештовані і приглядаючі ся тому страшно заводили.

Не єсть правдою, що якусь вагітну женщину побито і віддано до шпиталю на передчасні злоги; натомість правдою єсть, що міский лїкар припоручив Йосифу Люлик, котра була вагітна і жалувала ся на внутрішні болї, відставити до шпиталю, звідки еї слїдуючого дня випущено, не знайшовши в нїй нїякої недуги анї якого небудь ушкодженя. Так само не єсть правдою, мовби підчас видаленя жінок з будинку староства дня 22 грудня, котрусь з них тягнено по сходах, побито, кинено об землю або кручено за руки; за то єсть правдою, що полїцияни взявши ті жінки попід руки вивели їх з будинку, і що одну, котра зімлїла перед будинком староства, внесено до будинку староства і там еї приведено до памяти. Жінка та відїхала полудневим поїздом з Тернополя.

Отже позаяк в виду повисшого стану річи закиди пороблені орґанам полїциї тернопільскої суть впрост неправдиві, ц. к. Намістництво в справі тій не має причини видавати якого небудь зарядженя.

Запримічу наконець, що інспектор міскої полїциї в Тернополи заявив при доходженю, що виступить против часописи „Дїло“ з жалобою судовою.

Перегляд політичний.

В ческім соймі прийшло вчера до дуже бурливих сцен. Розходило ся о вибір комісий. Пос. Енґель мотивував внесенє, щоби Чехи мали в кождій комісиї більшість. Намістник, ґр. Тун, сказав, що уважає Нїмцїв за рівноуправнених з Чехами. Єму відповідав пос. Герольд. Коли відтак промовив нїмецкий націонал пос. Іро і сказав, що ческий нарід не стоїть на рівни з нїмецким, настав страшенний крик. Молодочехи прискочили до него з кулаками і вирвали єму манускрипт. Остаточно відкинено внесенє Молодочехів, а удержало ся посередне внесенє ґр. Букоа, після котрого має вибирати ся до комісий однакове число членів зі всїх партий. Комісию буджетову вибрано з 24 членів так, що на кожду партию припадає по 8 членів.

В Анґлїї настало велике обуренє на нїмецкого цїсаря і обгорнуло вже всї круги. Всюди можна почути лиш слова ганьби. Піднесено навіть гадку вичеркнути цїсаря Вільгельма з анґлїйской армії і маринарки. Декотрі анґлїйскі ґазети доносять, що Австрия, Росия і Портуґалїя похваляють нїмецку полїтику, а Портуґалїя готова навіть на случай потреби перепустити через свою кольонїю нїмецке войско до Трансвалю.

Новинки.

Львів дня 10 січня 1896.

Именованя: С. В. Цїсар именував радника почтового Людв. Пикора старшим радником почто-

---

ко сьвітла, що 16 сьвічок; такаж сама поломінь ґазу зроблена з карбіду в такій самій скількости, дає 15 разів більше сьвітла, отже тільки, що 240 сьвічок. Та й тепло, яке дає той ґаз з карбіду, єсть значно більше, як тепло горіючого ґазу. Щоби заварити 58 лїтрів студеної води поломінню звичайного ґазу, треба спалити до того один кубічний метер того ґазу; такою же самою скількостию ґазу з карбіду можна заварити в тім самім часї аж 139 лїтрів, отже майже півтретя раза тільки, значить ся, ґаз з карбіду дає майже півтретя раза тільки тепла, що звичайний ґаз. Отже пригляньмо ся тому карбідови близше.

Карбід єсть, як вже сказано, сполученєм вугля з вапном. Скоро полити карбід водою, то він зачинає бурити ся подібно, як вапно, коли его гасить ся і тогди пускає із себе ґаз, званий „ацетиленом“, котрий не єсть нічим иншим, лиш сполученєм вугля з воднем, отже вуглыводнем, в котрім на 10 частий ґазу єсть 9 частий вугля а одна часть водня; ґаз той заносить чісником і по тім зараз его пізнати. Карбід і повстаючий з него ґаз ацетиленовий викрив був анґлїйский учений Деві ще в 1836 р., але він не пізнав ся анї на однім анї на другім. Аж в 1862 р. нїмецкий учений Вилер (Wöhler) поставив доказ, що вуголь може сполучати ся з вапном і длятого его уважають першим винахідником карбіду. Але тогди ще не уміли робити карбіду і длятого о сьвітлї в него нїхто й не думав. Аж француский учений Моасан (Moissan) показав, як можна робити карбід.

Просимо пригадати собі, що було попереду сказано о електричних лямпах каблукових і уживаних при них вугликах, котрі причіпляють ся до дротів від приладу до робленя електрики. Там вже було сказано, що коли ті вуглики при дротах уставити один понад другий, то скоро їх зблизити до себе і они зачнуть сьвітити, в горішнім вуглику робить ся ямка, а спідний заостряє ся і виглядає як затесаний колик. Отже Моасан зробив так: Він причепив до проводових дротів від великої машини електричної два грубі вуглї і обернув їх так, що той з ямкою сторчав з долини в гору, а горішний затесаний звисав в долину. До ямки в долїшнім вуглику, нїби до кітлика всипав він мішанину з мілко потовченого вугля з дерева і паленого вапна, а відтак пустив ток електричний. Межи обома вуглями зробив ся каблук електричний і від его тепла стопила ся в ямцї та мішанина і з неї зробив ся карбід.

Коли ще Моасан в Парижи досліджував прикмети карбіду і повстаючого з цего ґазу при поливаню води, взяв ся американьский технїк Вільзон практичнїйше до річи. Він зміркував велику вагу карбіду для осьвітлюваня і став виробляти его у фабрици алюмінїюм в Спрей (Spray) в північній Каролїнї на великі розміри. Він змішав 1200 фунтів мілко потовченого вугля з 2000 фунтів паленого вапна і зробив з того 2000 фунтів карбіду. При тім мало показати ся, що кошти матеріялу до фабрикациї, а відтак і самої фабрикациї не виносять більше як 15 доллярів, отже около 42 зр.

В слїд за тим пробовано і в Европі, именно же в Нїмеччинї, виробляти карбід, але тут мало показати ся, що фабрикация карбіду коштує дуже богато, не так сам материял, як потрібна до фабрикациї сила електрична. На вироблене 1000 кільоґрамів карбіду треба 704 кільоґр. вугля камінного і 875 кільоґр. паленого вапна. Рахуючи 100 кільоґр. вугля по 1 зр. 20 кр. припадає цїна потрібного материялу 8 зр. 45 кр., а вапна по 95 кр. за 100 кільоґр. 8 зр. 31 кр. — отже весь материял разом всего лиш 16 зр. 76 кр. Цїна фабрикациї не дасть ся поки що докладно обчислити, бо не всї фабрики однаково еї собі рахують. То однакож треба запамятати, що Америка доставляє вже тепер карбіду до Европи по цїнї 24 доллярів за 1000 кільоґр. числячи в то перевіз і опакованє. Нїмецкі технїки обчисляють, що в копальнях вугля н. пр. на горішнім Шлеску або у Вестфалїї можна би фабрикувати 1000 кільо карбіду за 70 марок (42 зр.), а з него можна би мати тільки сьвітла, кілько дає 2.800 кубічних метрів звичайного ґазу, за котрий треба би заплатити аж 135 марок, отже майже два рази тільки. Само-ж зроблене з карбіду ґазу ацетиленового не коштувало би більше як 10 марок (6 зр.), при чім ще треба й на то зважати, що по зробленю ґазу лишалось би ще 850 кільоґр. вапна вартости 13 марок (7 зр. 80 кр.).

Сама вже цїна показує, як великої ваги для осьвітлюваня може статись карбід. Що же до самого сьвітла ґазу ацетиленового, то треба тут додати, що коли він горить в пальнику, з широким отвором, то дуже коптить, але коли виходить дуже вузеньким прорізом в пальнику, або дуже маленькою дїрочкою, то дає так ясну поломінь, що при нїй блїдне не то жарове сьвітло Авера, але навіть і сьвітло електричне.

Иншого рода сьвітлом будучности може стати ся сьвітло електричне, таке, як его проєктує електротехнїк Никола Тесля, перебуваючий тепер в Америцї. Тесля єсть родом Серб із Смілїана в давнім Погранечу войсковім Ліка-Оточач, нинї угорскім комітатї приналежаючім до Дальмациї. Він єсть одним із найбільших сучасних електро-технїків а вславив ся головно тим, що придумав машину електричну, котра т. зв. перемінними токами викликує силу електричну о дуже великім напруженю, при чім показують ся так дивні з'явища, що їх аж годї собі пояснити і мимоволї насуваєсь на гадку, що в силї електричній єсть укрита ще якась инша сила, котрої доси ще не удало ся вислїдити.

Щоби зрозуміти, що то суть токи електричні, пригадаймо собі то, що було сказано о динамах: цївки обвинені дротом обертають ся около кінцїв маґнесової підкови. Скоро цївка підходить до маґнесу, ток електричний збіль-

вим у Львові. — П. Міністер рільництва іменував калькулянта рахункового при галицкій дирекциї лісів Ант. Штранта практикантом рахунковим при тій дирекциї. — Ц. к. Дирекция почт і телеграфів надала посади почтмайстрів: в Щепанові Казим. Михалевичевій експедиторці з Наварий, в Краснім експедиторови Небжидовскому, в Варяжи експедиторови Семиновичеви; експедиентів почтових: в Коровици експедиторови Райснерови, в Одракони експедиторці Мар. Станчикевич, в Ватриховичах експедиторці Ел. Зелиньскій, в Космачи Кар. Нагорняковн експедиентови з Радгощи, в Лентівни Юс. Строковій вдові по учители, в Гоголеві Ів. Соботі пенсионованому капітанови, в Забержові коло Кракова експедиторці Юл. Плевинскій, в Боровій Вал. Скибиньскій експедиторці, в Адамівці посесорови Алекс. Островскому, в Маркогій експедиторці Теод. Микевич, в Бодаках експедиторови Тад. Ющакевичеви, в Камінці-Липнику начальникови стациї Людв. Шелиговскому, в Лосячи Ів. Лисевичеви пенс. учителеви, в Глиньску експедиторці Ем. Струшкевич, в Наварий експедиторці Катер. Крістман, в Скваряві учителеви Тит. Масрановскому, в Мровли експедиторці Ванді Домбровскій, в Стражові експедиєнтці Еті Дукатенцелер, в Вадовицях експедиторці Шайндли Горовіц, в Багінсберзі експедиторці Сарі Чоп, в Собові на двірци начальникови стациї Зеп. Миньковскому, в Маркополи жінці гр. к. пароха Анні Кулицкій, в Голгочах експедиторці Юл. Заяць, в Плешові експедиторови Ів. Церкевичеви, у Вздові експедиторові Павл Ільницкому; — посаду стайничого в Осьвінцимі почтмайстрови Фр. Книгиницкому.

— **Іспити кваліфікацийні** для учителів шкіл народних і виділових розпічнуть ся у Львові дня 17 лютого. Поданя треба вносити на руки дотичної Ради шкільної окружної до 31 с. м. — Такі-ж самі іспити для учителів і учительок шкіл народних розпічнуть ся в Самборі дня 17 лютого о 8 год. рано. Поданя, заосмотрені приписаними прилогами, описом житя, виказом підручників, котрими кандидати користували ся і поданем послїдної почти треба вносити через окружні Ради шкільні до комісиї іспитової на руки Дирекциї ц. к. Семінариї учительскої в Самборі найпізнїйше до 8 лютого с. р.

— **Виділ філї „Просьвіти“ в Камінці струмиловій** запрошує на вечерниці уряджувані заходом членів каменецкої читальнї на днях 12 і 13 січня 1896 (т. є. в Навечеріє Нового року і в Новий рік) в сали школи промисловоЇ. Програма. I часть: 1) Монюшка „Стій голубко“ виконає хор в супроводї оркестри. 2) Корн. Устияновича „Під нинїшну хвилю“ деклямация. 3) Матюка „До весни“ сольо сопранове в супроводї хору і оркестри. II часть: „Школяр на вандрівцї“ водевіль зі сьпівами в двох діях Подусївского, музика Вербицкого. — На закінчене образ з живих осіб і хор з Капраля Тимка „Гей працюйте рускі дїти“, при осьвітленю огнями бенгальскими. — Цїни місць першого дня: крісло перворяднє нумероване 1 зр., другорядне 60 кр., вступ на салю 25 кр. Білетів можна буде дістати в день представленя в торговли М. Панькова а від години 6-ої вечером при касї. Початок о год. 7 вечером. — Цїни місць другого дня: крісло 50 кр., вступ на салю 15 кр. Білетів можна буде дістати при касї від години 3-ої з полудня. Початок о годині 4-ій з полудня. Чистий дохід призначений на читальню.

— **Холєра.** Дня 8 січня с. р. були з попередних днїв дві особи недужі на холєру; того дня занедужала одна особа, так що лишили ся в лїченю ще три особи.

— **Взяв ся на спосіб.** До склепу фірми Кесмаркі і Ілле прийшов вчера молодий і порядно убраний жидок та сказав, що его прислала графиня Бохеньска, щоби він вибрав для неї кілька альбумів, памятників і иньших річий. Вибравши кільканайцять штук, просив, щоби їх відослано до помешканя графинї, котра остаточно сама рішить о купнї. Позаяк хлопцеви склеповому було тяжко все нести, підняв ся жидок ему помогти і взяв від него альбум вартости 10 зр. та щез з ним в брамі якогось перехідного дому. Хлопець склеповий прийшовши до помешканя графинї, довідав ся там, що нїкого не висилано звідтам за орудками.

— **Голова розбійника.** Сербске правительство визначило свого часу нагороду в висотї 6000 франків за голову славного ватажка опришків в рудницкім повітї Тихомира Кузмановича. Один з членів шайки убив ватажка, а відтак відтявши ему голову, віддав еї в руки властий.

— **Кровавий дощ.** Сими днями стала ся в однім домі в Парижи слїдуюча пригода. Господарі дому засїли були як-раз до обіду, коли нараз панї побачила, що на чистім білім обрусї зробила ся червона, як від крови пляма, за нею друга, третя, ба й десята... Став капати кровавий дощ! Перестрашені господар і господиня глянули по собі, а відтак стали розглядати ся, звідки іде той дощ і побачили, що в однїм місци стеля замокла і почервонїла. Закликали зараз сторожа дому і пішли шукати причини кровавого дощу. Показало ся, що на поверсї, мешкав якийсь Обрі, котрий підрізав собі горло, а поміст був так дрантивий, що кров перетекла аж на стелю в спіднїм помешканю.

— **Померли:** Др. Василь Дїдошак, адвокат в Калуши, дня 7 січня с. р. в 40-ім роцї житя; — о. Андрій Дроздовский, парох з Мохначки нижної, дня 1 січня с. р., в 51-ім роцї житя, а в 20-ім сьвященьства; — о. Юліян Дуркот, сьвященик перемиской єпархії, 29 грудня, в Новій веси в 31-ім роцї житя; — Тарас Луцик, урядник Ставропигії у Львові, в 53-ім роцї житя; — Розалїя з Петровичів Чайковска, властителька більшої посїлости, мати посла Володисл. Чайковского, дня 6 с. м., в Медведівцях, в 82-ім роцї житя.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Масава 10 січня. Войско короля Менелика напало дня 7 с. м. на кріпость Макале, в котрій стоїть італїяньска залога. Битва тревала цїлий день. Вечером вернув неприятель назад до свого табору. Страти по сторонї Абесинців суть великі.

Берно (моравске) 10 січня. Пос. Жачек поставив внесенє на заснованє ческого університету на Мораві.

Каліярі 10 січня. В Єрца на Сардинїї напала ватага збройних розбишаків на дім Карти і убила Карту, его свояка та одного із жандармів, що наспіли Картї на поміч. Межи розбишаками а жандармами прийшло до формальної битви, підчас котрої убито якогось молодого чоловіка, що случайно туди переходив.

шає ся, але відтак коли цївка посуваєсь дальше, ток змешає ся і щезає а показуєсь так само другий, котрий однакож іде в противнім напрямі. Тесля придумав отже таку машину, при помочи котрої ток електричний зміняє ся на секунду 400.000 разів а при тім напружене сили електричної доходить до 70.000 вольт. При звичайних машинах електричних зміняє ся ток електричний що найбільше 100 разів на секунду, а сила електрична есть при тім так велика, що може убити чоловіка. Здавалось би, що сила електрична при напруженю 70.000 вольт буде ще небезпечнїйша; тимчасом она для чоловіка зовсїм не шкідлива. Коли зробити таку жарову лямпу електричну, в котрій один кінчик вуглика сягає до середини, а другий вистає з неї і той кінчик сполучити лиш з одним дротом Теслевої машини, то лямпа зачинає сьвітити. Куди-ж іде ток електричний з одного дрота машини до другого? Очевидно кудись через скло лямпи і воздух. А длячого він так може іти? — Того доси не знати. Ба, не досить того; такої лямпи навіть і не треба сполучати з машиною. Тесля сполучає один конець дрота від машини з великою металевою плитою, а другий дріт пускає в землю. Тогди далеко доокола плити настає така велика сила електрична, що досить лиш підійти до неї зі скляною рурокю, в котрій есть рідкий воздух, а рурка зачинає сьвітити. Тесля каже отже, що досить покласти на стїнах комнат металеві плити і сполучити їх з его машиною а відтак внести до комнати скляну баньку з рідким в ній воздухом, а она буде вже сьвітити. Єсть то отже друге сьвітло будучности.

VII.

Нове чудо природи.

Досьвіди Теслї з електрикою приходять мимоволї на гадку, коли читає ся про нове дивне відкрите, яке зробив професор Ринтґен (Rüntgen) у Вірцбурзї. Майже хоче ся вірити, що коли-б оба ті учені впали на слїди якоїсь нової сили, або бодай на незвістні нам доси обяви одної і тої самої сили електричної. Вірцбурґский учений зробив сими днями той досьвід, що коли через т. зв. Круксову рурку пускати сильний ток електричний, то з них добуває ся проміне, которого не можна видїти а котре має ту прикмету, що при его помочи можна так само фотоґрафувати, як при сьвітлї сонця. Тут мусимо додати, що Круксові (Crookes) рурки суть то такі рурки із скла, яких уживав сей анґлійский учений до перепусканя в них через дуже рідкі гази сили електричної. Крукс опираючись на своїх досьвідах в сїмдесяти роках старав ся доказати, що в просторі сьвітовім есть якесь окреме твориво, котре може давати сьвітло. Отже то проміне, яке викрив проф. Ринтґен має ту незвичайну прикмету, що переходить через дерево і тїло, але через кости і метали не може переходити. Плита приладжена до фотоґрафованя, хоч замкнена в деревляний скриночцї, ловить образ при тім проміню а відфотоґрафована при нім рука з перстенем на пальци показалась так, що видко на ній всї кости, але тїла не видко, а перстїнь на пальци висїв мов би у воздусї. Се відкрите поки що може мати велику вагу для хірурґії. Коли-б н. пр. комусь в тїлї застрягла де куля, а лїкар не міг еї вишукати, або коли-б хтось зломив собі якусь кість, а лїкар не міг знати де саме і як она зломана, то потребує лиш при помочи нового проміня відфотоґрафувати чоловіка, а тогди на фотоґрафії побачить зараз, в котрім місци есть куля або де і як зломана кість. Відкрите се, коли-б дїйстно показало ся правдивим, оправдало би приповідку, що суть річи на сьвітї, о котрих фільософам і не снило ся.

Рух поїздів зелїзничих

важний від 1 мая 1895, після середно-европ. год.

Відходять до

	Поспішні			Особові			
Кракова	8·40	2·50	11·	4·55	10·25	6·45	—
Підволочиск	—	1·56	5·40	—	9·50	10·30	—
Підвол. з Підзам	—	2·10	5·	—	10·14	10·44	—
Черновець	6·15	—	—	10·30	2·40	—	—
Черновець що по неділка	—	—	—	10·35	—	—	—
Стрия	—	—	—	5·25	9·33	—	7·38
Сколього і Стрия	—	—	—	—	—	3·00	—
Белзця				9·15	7·10		

Приходять з

Кракова	1·22	5·10	8·40	7·00	9·06	9·00	—
Підволочиск	2·25	10·00	—	8·25	5·00	—	—
Підвол. з Підзам.	2·13	9·44	—	8·12	4·33	—	—
Черновець	9·50	—	—	1·32	7·37	—	—
Черновець що по неділка	—	—	—	6·17	—	—	—
Стрия	—	—	—	12·05	8·10	1·42	—
Сколього і Стрия	—	—	—	9·16	—	—	—
Белзця				8·00	4·40		

Числа підчеркнені, означають пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано.

Час подаемо після годинника середно-европейского; він різнить ся о 36 мінут від львівского: коли на зелїзници 12 год., то на львівскім годиннику 12 год. і 36 мін.

Поїзд блискавичний зі Львова 8·40 рано, в Кракові 1·48 по полудни, у Відни 8·56 вечер.

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий.**

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.